

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Амеліної Світлани Миколаївни на дисертаційне дослідження Мединського Сергія Володимировича **«Теорія і практика професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Сполучених Штатах Америки»**, представленої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Глобалізація сучасного світу актуалізує порівняльно-педагогічні розвідки, які все більше позиціонуються країнами як інструмент досягнення національними освітніми системами міжнародних стандартів якості у контексті конкурентоспроможності. Безперечне світове лідерство США у розвитку шкільного, олімпійського та професійного спорту, комплексна державна політика заохочення громадян до оздоровчої рухової активності, розвинута система оздоровчої рухової активності населення, наявний широкий спектр освітніх напрямів підготовки фахівців фізкультурно-спортивної галузі в університетах і коледжах зумовлюють необхідність узагальнення досвіду цієї країни, дають змогу фахівцям України оцінити власні теоретичні позиції, досягнення, недоліки, стимулюють розробку нових підходів, програм і проектів у зазначеній сфері. Дієвість функціонування фізкультурно-спортивної галузі в США забезпечують кваліфіковані фахівці, програми підготовки яких передбачають формування не тільки професійно-орієнтованих знань, умінь й навичок, але й навичок ведення бізнесу, маркетингу, менеджменту, діловодства, оскільки американці визнають їх обов'язковою умовою для здобуття престижної роботи, у якій вони зможуть реалізуватися, здійснити успішну кар'єру, досягти позитивних показників розвитку галузі, фінансового успіху і соціальної стабільності. Досвід підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в США, які впродовж десятиліть демонструють стабільно високі показники функціонування фізкультурно-оздоровчої та спортивної сфери, є показовим у цьому аспекті. З огляду на зазначене, дисертаційна робота Мединського Сергія Володимировича «Теорія і практика професійної

підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Сполучених Штатах Америки» є помітною подією в галузі теорії та методики професійної освіти, історії вітчизняної та зарубіжної педагогіки, а отже доцільною і вартісною.

Уважаємо, що С.В. Мединський у своїй дисертації виявив глибоке знання вже виконаних досліджень та здійснив критичний підхід до їх результатів, уміло врахував і творчо використав здобуті наукові дані. У цьому сенсі його дисертація є логічним продовженням та істотним доповненням пошуків, які велися й ведуться у зазначеному напрямі. Дисертант переконливо обґрунтував доцільність, наукову новизну, теоретичне і практичне значення дослідження, чітко визначив об'єкт, предмет, мету і завдання наукового пошуку, сформулював концепцію та гіпотезу, виділив комплекс адекватних методів дослідження.

Варто зазначити, що тема дисертації є складником програми науково-дослідної роботи кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання «Теоретико-методологічні засади педагогічного, психологічного та медико-біологічного аспектів фізкультурно-спортивної діяльності» (державний реєстраційний номер 0109U002723), а також кафедри фізичного виховання для природничих факультетів «Фізична культура і спорт у системі загальнолюдських цінностей, забезпечення здоров'я і фахової дієздатності» (державний реєстраційний номер 0111U004597) Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних матеріалів дослідження полягає в тому, що уперше у вітчизняній педагогічній науці в порівняльно-педагогічному аспекті обґрунтовано теоретико-методологічний концепт, на основі якого комплексно розкрито теоретичні і практичні засади професійної підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту в Сполучених Штатах Америки; з'ясовано особливості розвитку сфери фізичної культури й спорту як пріоритетного напрямку гуманітарної політики США; проаналізовано організаційну структуру багаторівневої системи підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту в університетах США; на основі аналізу

державної політики у сфері фізичної культури і спорту схарактеризовано кваліфікаційні вимоги до фахівців із фізичного виховання і спорту; виявлено змістові характеристики освітніх програм різних напрямів і кваліфікаційних рівнів; розкрито дидактичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичного виховання і спорту в освітній практиці США; досліджено ієрархію управлінських структур та їх функції в організації професійної підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту; обґрунтовано можливості творчого використання прогресивних ідей американського досвіду в розвитку сучасної системи професійної підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту в Україні.

На окрему увагу заслуговує уточнення дисертантом сутнісного змісту низки понять: «фізична культура», «фізичне виховання», «спорт», «фітнес», «професійна підготовка», «професійна підготовка фахівців із фізичного виховання і спорту в Сполучених Штатах Америки»; «фахівець із фізичного виховання і спорту».

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що об'єктивний аналіз досліджуваного матеріалу і його узагальнення дають змогу: модернізувати зміст, форми і методи підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Україні; створити підґрунтя для розробки концепцій, нормативних документів та законодавчих актів із проблем професійної підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту, а також для подальшого розвитку стратегій реформування системи професійної освіти в Україні. Розроблений цикл лекцій і тематику семінарських занять із курсу «Професійна підготовка фахівців із фізичного виховання і спорту в Сполучених Штатах Америки» упроваджено в навчальний процес підготовки фахівців зі спеціальності «Фізичне виховання»; науково-методичні рекомендації щодо модернізації та інноваційного структурування професійної підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту у вищих навчальних закладах України сприятимуть творчому використанню прогресивного досвіду США.

Дисертаційна робота Мединського Сергія Володимировича є завершеним науковим дослідженням та складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до них, висновків, списку використаних джерел (531 найменування, з них 341 – англomовне) та 7 додатків на 116 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 559 сторінок, основний зміст викладений на 391 сторінці. Робота ілюстрована 11 рисунками, 10 таблицями.

У першому розділі дисертаційного дослідження «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту в США» досліджено методологію порівняльно-педагогічного дослідження, здійснено теоретичний аналіз базових понять дослідження, вивчено питання розвитку фізичної культури і спорту як пріоритетного напрямку гуманітарної політики США.

На особливу увагу заслуговує те, що, застосовуючи методологію системного аналізу, професійну підготовку фахівців фізичної культури й спорту в США автор розглядає як систему з внутрішньою будовою, взаємозв'язком компонентів, що функціонують як органічна підсистема системи освіти, метасистеми суспільства в цілому; неперервну систему різнорівневої підготовки фахівців.

З позицій системного підходу професійну підготовку Мединський С.В. розуміє як процес, спеціально організований і регламентований умовами конкретної держави з урахуванням двох аспектів. Сутність першого полягає у трактуванні професійної підготовки як цілісного соціального явища, пов'язаного із суспільними вимогами щодо фізичної культури і спорту в США. Резюмуючи загальні характеристики й тенденції розвитку фізичної культури і спорту в США, дослідник акцентує увагу на унікальному досвіді пропаганди й практичної реалізації політики пріоритету рухової активності й заняття спортом. Урядом США не лише пропагується здоровий спосіб життя, але й створюються для кожної людини максимально сприятливі умови на рівні фінансового забезпечення, організаційної інфраструктури, технічного й кадрового забезпечення (с. 25-34).

Сутність фахівця фізичного виховання і спорту здобувачем розкрито через зміст базових понять дослідження: «фізична культура» (сфера суспільного життя, орієнтована на постійне підвищення рівня здоров'я, фізичний, духовний і моральний розвиток населення), «фізичне виховання» (педагогічний процес, спрямований на фізичне й духовне вдосконалення людини, оволодіння нею систематизованими знаннями, фізичними вправами та способами їх самостійного використання протягом всього людського життя), «спорт» (вид людської діяльності, сферу суспільних відносин, складову культури, суспільне явище, змістову основу якої складають змагальна діяльність і підготовка до неї), «фітнес» (стан здоров'я людини, який є результатом виконання рухових вправ і здорового способу життя) (с. 37-54).

Цікавим є твердження дисертанта про те, що в США проводиться унікальна пропаганда та законотворча діяльність щодо покращення як рівня інформованості, знань, доступності так і рівня фізичного розвитку та стану здоров'я населення. Урядом США не лише пропагується здоровий спосіб життя, заняття руховою діяльністю, спорт, але й організується і фінансується у всій багатогранності проявів. Для залучення громадян до активного способу життя, розвитку фізичної культури створюються максимально сприятливі умови для кожної людини (с. 72).

Другий розділ дисертації «Професійна підготовка фахівців фізичного виховання та спорту в США» містить ґрунтовне дослідження організаційної структури вищої освіти США, особливостей становлення професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в системі вищої освіти США, напрямів підготовки фахівців галузі фізичного виховання і спорту в США, структурних особливостей професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в США.

Суттєвим досягненням дисертанта є те, що професійну підготовку фахівців фізичного виховання і спорту в США представлено у вигляді структурної моделі із взаємопов'язаними складовими – концептуально-методологічною, освітньо-змістовою, технологічною та результативною (с.

141). Для побудови структурної моделі здобувач виокремив її компоненти; встановив взаємозв'язки між структурними компонентами та визначив їх функціональну взаємодію. Структура професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту в США відображає базові концептуальні положення та освітню технологію.

У третьому розділі «Зміст професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Сполучених Штатах Америки» представлено загальну характеристику змістового компоненту підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в США, зміст підготовки за академічними спеціалізаціями педагогічного, тренерсько-інструкторського, оздоровчо-реабілітаційного та адміністративно-управлінського напрямів.

Автор акцентує на тому, що зміст підготовки фахівців відображений у навчальному плані. В американському варіанті синонімічними до цього поняття є такі, як «програма підготовки», «освітня програма», «академічна програма». За традицією, навчальний план містить блоки певних дисциплін. У програмах підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в США зазвичай містяться дисципліни загальної освіти, дисципліни галузі знань, дисципліни академічної спеціалізації, вибіркові дисципліни.

У ході дослідження виявлено, що до підготовки фахівців фізичного виховання і спорту застосовуються неоднакові підходи як у різних коледжах, так і з різних академічних спеціалізацій. Характерною для різних типів ВНЗ США є організаційна структура: бакалавр (4 роки) – магістр (2 роки) – доктор, проте наявні певні модифікації: бакалавр – магістр (3+2 роки) та бакалавр – доктор (3+3 роки.).

У четвертому розділі «Організаційно-дидактичне забезпечення професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Сполучених Штатах Америки» досліджено технології професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту, практику відбору та оцінювання фахівців фізичного виховання і спорту у вищих навчальних закладах США та

особливості державного та громадського управління якістю підготовки фахівців фізичного виховання і спорту.

Під час вивчення організаційно-дидактичних особливостей професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в США з'ясовано, що в університетах і коледжах застосовуються як традиційні форми організації навчальних занять (лекційні, практичні, семінари першого року навчання і семінари старших курсів, лабораторні заняття та практики, стажування), так і прогресивні інтерактивні технології (групові, ігрові, рефлексивні, комбіновані, інтегровані, проектні, інформаційно-комунікаційні заняття, формування професійного портфоліо), в основі яких – активна позиція студента, проблемний характер навчання на основі співпраці, партнерства та діалогу (с. 288-297).

Якість підготовки фахівця періодично контролюється державою шляхом акредитації, що проводиться за двома основними типами: інституційна акредитація (комплексна оцінка навчального закладу); академічна акредитація (оцінка освітніх програм, академічних дисциплін, структурних підрозділів університетів).

П'ятий розділ «Порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в США та в Україні» став логічним завершенням роботи, в якому дисертант здійснив аналіз ефективності професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в США; схарактеризував професійну підготовку фахівців фізичної культури і спорту в Україні; визначив перспективні напрями використання досвіду професійної підготовки фахівців фізкультурно-спортивної галузі США в Україні. Результати проведеного дослідження дали змогу автору сформулювати науково-методичні рекомендації та пропозиції на законодавчому рівні, на загальнодержавному та регіональному рівнях, на рівні навчального закладу.

Сформульовані в дисертації загальні висновки відображають належний рівень реалізації представлених у вступі мети і завдань роботи, а також вказують на перспективність подальших наукових досліджень.

Основні положення та результати дисертації відображено у 49 наукових публікаціях, з яких 1 монографія; 2 навчальних посібники; 25 статей, які відображають основні наукові результати дослідження (5 статей – у зарубіжних періодичних фахових виданнях); 21 стаття апробаційного характеру.

Виходячи із зазначеного, є підстави класифікувати дисертаційне дослідження Сергія Володимировича Мединського як таке, що містить нові наукові положення, має конкретне теоретичне і практичне значення та свідчить про уміння автора бачити актуальні проблеми теорії та методики професійної освіти й успішно працювати над їх вирішенням.

Водночас, як і будь яке дослідження, що має характер живого пошуку, робота Мединського С.В. не позбавлена певних недоліків, неточностей, а також містить положення, які спонукають до дискусії. До них можна віднести такі:

1. У першому розділі «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту в США» потрібно було б проаналізувати сучасні тенденції професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту в США більш детально та виокремити їх в окремий підрозділ.

2. Розкриваючи проблему підрозділу 1.1. «Системний підхід як методологія порівняльно-педагогічного дослідження», дисертанту варто було б згадати про структуру системності Ю. Сурміна; теорії кібернетики (С. Амплемі, Р. Акофф, А. Берг, Н. Вінер, В. Дюк, У. Ешбі, Дж. Нейман); теорії синергетики (Г. Гакен, І. Добронравова, С. Курдюмов, І. Пригожин); теорії системного моделювання (М. Вартофський, І. Новік, Ю. Шрейдер); методики системного аналізу С. Оптнера, Е. Квейда, С. Янга, Е. Голубкова та Ю. Черняка.

3. Підрозділ 2.1. «Організаційна структура вищої освіти США», на нашу думку, логічно було б віднести до першого розділу.

4. Подана в дисертації «Структурна модель професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в США» (с.141) потребує більш детального пояснення у тексті.

5. Вважаємо, що порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту в США та Україні не можна здійснити якісно без аналізу спільних та відмінних рис американської та української систем професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту. Тому у п'ятому розділі потрібно було присвятити окремий підрозділ висвітленню саме цієї проблеми.

6. У тексті дисертації трапляються деякі мовні помилки та стилістичні огріхи.

Висловлені зауваження й побажання жодною мірою не знижують теоретичної й практичної цінності виконаного дослідження.

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих наукових праць дає підстави зробити загальний висновок про те, що дисертаційна робота Мединського Сергія Володимировича на тему «Теорія і практика професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Сполучених Штатах Америки» є самостійним, завершеним дослідженням, що відповідає вимогам до докторських дисертацій п. 9, п. 11-15 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземної філології і перекладу
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

С.М. Амеліна

